

SLOVENSKI ZNANSTVENIKI 19. IN 20. STOLETJA NA ZNAMKAH

Sprejeto

28. 8. 2022

Izdano

18. 8. 2023

Ključne besede:

znamke,
znanstveniki,
država,
nalepke,
stoletje

JOŽE NEMEC

¹ Upokojen.

E-pošta: joze.nemec@guest.arnes.si

DOPISNI AVTOR

joze.nemec@guest.arnes.si

Povzetek Znamke so v preteklosti bile nujni sestavni del poštnih pošiljk. Danes znamke v veliki meri nadomeščajo nalepke, pisma pa elektronska sporočila. Kljub temu pa so znamke še vedno v uporabi in poštne uprave izdajajo znamke, ki predstavljajo značilnosti države. Na znamkah so velikokrat tudi znane osebnosti z znanstvenega sveta. Te znamke so posvečene njihovem delu ali pa obletnicam rojstva ali smrti. V predstavitvi so prikazane znamke posvečene slovenskim znanstvenikom, ki so bili rojeni v 19. in 20. stoletju.

1 Uvod

Poštna uprava izdaja znamke, da z njimi dokazuje plačano poštno storitev. Ob njihovi uvedbi so na njih upodabljali predvsem državne simbole in podobe vladarjev. Znamke so izhajale v velikih nakladah in se uporabljale vrsto let. Danes imajo njihovo vlogo redne znamke. Običajno so tiskane v preprosti tiskarski tehniki, pogosto so enobarvne in imajo številne ponatise.

Kasneje so poštna uprava pričele izdajati priložnostne znamke s katerimi so obeležile različne dogodke, osebnosti in značilnosti države. Tako so, poleg svoje osnovne funkcije, postale še promotor države. Podobno kot znamke predstavljajo državo tudi bankovci in kovanci. Zato tudi na njih pogosto upodabljajo znane osebnosti in zgodovinske dogodke.

2 Predstavitev znamk

V Sloveniji izdamo letno okoli 35 priložnostnih znamk. Običajno so na njih prikazane tri do štiri osebe. Ker je njihov izid običajno povezan z okroglo obletnico rojstva so, v konkurenci s pisatelji, pesniki in umetniki, znanstveniki na znamkah redkeje upodobljeni. V članku bomo predstavili le znanstvenike, ki so bili rojeni po letu 1800, čeprav so bili na znamkah prikazani tudi znanstveniki, ki so bili rojeni pred tem letom. Opisani znanstveniki so delovali na različnih področjih, zato je njihova predstavitev razvrščena po letnicah rojstva.

Slika 1: Jugoslovanska znamka posvečena Franu Miklošiču in slovenske znamke posvečene Franu Miklošiču, Ignaciju Knobleharju, Blažu Kocenu, Jožefu Stefanu, Maksu Pleteršniku, Stanislavu Škrabcu, Alfonzu Paulinu, Matiji Murku in Maksu Fabianiju

Vir: svoj.

Prvega predstavljamo dr. Frana Miklošiča (1813-1891) - Fran vitez plemeniti Miklošič je osnovno šolo obiskoval v Ljutomeru, gimnazijo pa v Varaždinu in Mariboru. V Gradcu je študiral filozofijo in pravo. Doktoriral je iz filozofije in ta predmet tudi predaval. Mesto knjižničarja v Dvorni biblioteki na Dunaju je sprejel leta 1844. Po smrti Jerneja Kopitarja je opravljal tudi delo cenzorja za slovanske, romunske in novogrške knjige. Leta 1848 je postal predsednik dunajskega društva Slovenija in sooblikovalec programa Zedinjene Slovenije ter poslanec v avstrijskem Državnem zboru. Leta 1849 je bil imenovan za prvega profesorja na novoustanovljeni Stolicy za slovansko filologijo Univerze na Dunaju. Tri šolska leta je bil dekan Filozofske fakultete in v šolskem letu 1854/55 rektor univerze na Dunaju. Miklošiču sta bili posvečeni dve znamki. V Jugoslaviji je izšla leta 1963 ob 150 letnici njegovega rojstva, v Sloveniji pa leta 2013 ob 200 letnici rojstva.

Leta 2019 je izšla znamka, posvečena 200 letnici rojstva Ignacija Knobleharja (1819-1858) - Ignacij Knoblehar je bil znan pod vzdevkom Abuna Soliman. Bil je duhovnik, misijonar in raziskovalec. Po študiju teologije v Ljubljani in Rimu je odpotoval v Sudan, kjer je postal apostolski generalni vikar za osrednjo Afriko, s središčem v Kartumu ter pričel ustanavljati misijonske postaje. Knoblehar je med leti 1848 in 1857 deloval na področju Belega Nila v južnem Sudanu. Kot prvemu belcu mu je leta 1850 uspelo doseči točko na 4° 44' severne zemljepisne širine. S pomočjo Dunajskega geografskega društva, katerega častni član je postal leta 1857, je naredil več prvenstvenih odprav po Nilu. Leta 1857 je, zaradi slabih razmer v misijonu, odšel po pomoč v Evropo, kjer pa je, zaradi izčrpanosti, umrl.

Tudi znamka s podobo Blaža Kocena (1821-1871) je izšla ob 200 letnici njegovega rojstva. Čeprav je bil duhovnik, je deloval kot gimnazijski učitelj v Celju, Ljubljani in v Gorici. Njegovo področje sta bili geografija in kartografija. Napisal je številna pedagoška in znanstvena dela. Najuspešnejše obdobje je imel v letih 1858-1870, ko je služboval v Olomoucu. Njegovo najbolj znano delo je bil prvi šolski atlas v Avstrijskem cesarstvu, ki je doživel skoraj 300 izdaj in ponatisov in so jih uporabljali v kar 18 današnjih državah. Blaža Kocena imenujejo tudi »oče atlasov«, saj njegov srednješolski atlas predstavlja didaktično prelomnico v zgodovini kartografije. Na njem in temeljijo tudi današnji atlasi.

Fiziku Jožefu Stefan (1835-1893) sta posvečeni dve znamki. Prvo je izdala avstrijska pošta leta 1985, drugo pa slovenska pošta ob 100 letnici njegove smrti. Ker se je Stefan rodil na ozemlju današnje Avstrije in ker je večino življenja preživel in deloval na Dunaju, ga nekateri viri navajajo kot avstrijskega fizika, čeprav se je rodil v

slovenski družini. Raziskoval je na vseh tedanjih področjih fizike: mehaniki, hidrodinamiki, akustiki, termodinamiki, kinetični teoriji plinov, kaloriki, teoriji toplotnega sevanja, elektromagnetizmu, optiki. Najbolj znan je po določitvi fizikalnega zakona, ki ga je eksperimentalno odkril leta 1879 in povezuje celotno izsevano energijo črnega telesa s četrto potenco termodinamične temperature.

Slika 2: Znamke, ki so ji izdale tuje poštne uprave. Na levi strani slike so znamke posvečene Jožefu Stefanu, Antonu Bezenšku, Frideriku Preglu in Branislavi Sušnik. Na sredini je češki blok posvečen Jožefu Plečniku, na desni pa je znamka posvečena Hermanu Potočniku in dve znamki, ki prikazujeta ljubljansko Tromostovje ter cerkev srca Jezusovega v Pragi

Vir: svoj.

Slovenski leksikograf Maks Pleteršnik (1840-1923) je avtor znamenitega Slovensko-nemškega slovarja. Pri zbiranju besedišča si je pomagal z deli Oroslava Cafa, Frana Miklošiča, Frana Levstika, Frana Erjavca in drugih, besede pa je pobiral tudi med ljudstvom ter jih izpisoval iz časopisja in leposlovja. Besedam je določil tudi naglas. Ob 100 letnici izida tega slovarja leta 1994 je izšla znamka, ki prikazuje Maksa Pleteršnika v družbi sodelavcev.

Istega leta je izšla tudi znamka posvečena 150 letnici rojstva Stanislava Škrabca (1844-1918). Bil je jezikoslovec in nabožni pisatelj ter je večino svojega življenja živel in delal v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici pri Gorici. Obravnaval je vsa področja jezikoslovja, proučeval pa je tudi Brižinske spomenike. Na razvoj slovenskega jezika je vplival z jezikoslovnimi razpravami, ki jih je pisal na platnice revije Cvetje z vrtov svetega Frančiška. Jezikoslovna dela je, za knjižno izdajo, pričel pripravljati šele proti koncu življenja. Na njemu posvečeni znamki je prikazana shema samoglasniškega sistema slovenskega knjižnega jezika.

Alfonz Paulin (1853-1942) je gimnazijo končal v Novem mestu. Med študijem v Gradcu si je kot glavni predmet izbral prirodopis, iz katerega je 1878. leta opravil državni izpit. Leta 1886 je postal vodja botaničnega vrta v Ljubljani, ki ga je že v nekaj letih povzdignil na raven drugih evropskih botaničnih vrtov. Njegovo najpomembnejše delo je herbarijska zbirka *Flora exiccata Carniolica* (Posušena kranjska flora 1901-36), katere naslovnica je poleg Pavlinovega portreta upodobljena na znamki, ki je izšla ob 150 letnici njegovega rojstva.

Pri nas manj poznan slavist, urednik in stenograf Anton Bezenšek (1854-1915) je večino življenja deloval izven Slovenije. Kot dober slavist in poznavalec vseh južnoslovanskih jezikov je hotel ustvariti enotno stenografijo za vse južne Slovane. Po končanem študiju na univerzi v Zagrebu si je vztrajno prizadeval da bi odprli lektorsko mesto za stenografijo. Njegovi prošnji je hrvaška vlada 15. septembra 1878 ugodila, vendar je to mesto tako nizko ovrednotila, da je razočarani Bezenšek službo zavrnil. Leta 1879 je odšel v Sofijo, kjer je uvedel bolgarsko stenografijo. Pedagoško je deloval v Sofiji in Plovdivu. Ob 100 letnici bolgarske stenografije je bolgarska pošta leta 1979 izdala znamko z likom Bezenška.

Tudi filolog dr. Matija Murko (1861 - 1952), prikazan na znamki izdani leta 2011, je deloval v tujini. Po doktoratu iz slavistike in germanistike na Dunaju se je najprej izpopolnjeval v Rusiji, zatem je bil privatni docent za slovansko filologijo na Dunaju, od leta 1902 redni profesor v Gradcu, od leta 1917 v Leipzigu in med leti 1920 ter 1931 v Pragi. Matija Murko velja za začetnika znanstvenoraziskovalnega dela v etnologiji na Slovenskem, čeprav je večina njegovih del pomembna predvsem za slovansko filologijo. Leta 1909 je ustanovil filološko in kulturnozgodovinsko revijo *Wörter und Sachen* in od leta 1912 prevzel vodenje Odbora za nabiranje slovenskih narodnih pesmi, kar je bil slovenski del velike zbirke *Ljudska pesem* v Avstriji. Po njem se imenuje nagrada za vrhunske strokovne in znanstvene dosežke v etnologiji, ki jo podeljuje Slovensko etnološko društvo.

Arhitekt in urbanist Maks Fabiani(1865-1962) je po maturi je odšel na Dunaj in tam leta 1888 diplomiral iz arhitekture. Po dveletnem potovanju po Mali Aziji in Evropi se je vrnil na Dunaj in se zaposlil v ateljeju Ota Wagnerja. Po doktoratu je postal svetovalec prestolonaslednika Ferdinanda in kasneje profesor arhitekture. Po 1. svetovni vojni se je naselil v Gorici, kjer je vodil obnovo Posočja. Med drugim je bil profesor umetnostne zgodovine na liceju, član komisije za cerkveno umetnost, član združenja italijanskih inženirjev in arhitektov in v letih 1935-1945 tudi župan v

Štanjelu. Med ostalim je za prestolonaslednika Ferdinanda prenovil grad Konopište, izdelal načrt za popotresno obnove Ljubljane, izdelal načrte za Krisperjevo, Hribarjevo in Bambergovo hišo v Ljubljani ter na Dunaju uredil Karlov trg ter projektiral zgradbi Urania in Artraria. Maksa Fabianija lahko povežemo z dvema znamkama. Prva je izšla ob 150 letnici njegovega rojstva, druga pa ob 100 letnici požiga Narodnega doma v Trstu, ki je bil zgrajen po njegovem načrtu.

Dr. Friderik Pregl (1869-1930) se je rodil v Ljubljani kjer je tudi končal gimnazijo. Študiral je medicino v Gradcu in bil 1894 promoviran za doktorja vsega zdravilstva. Ob medicinski izobrazbi je preučeval tudi kemijo. Po končanem študiju se je izpopolnjeval na različnih univerzah in inštitutih po Evropi. S pomočjo podjetja Kuhlmann iz Hamburga, ki je v tistem času izdelovalo tehtnice z največjo natančnostjo, je Pregl dosegel, da je njegova tehtnica tehtala na milijoninko grama natančno. Tako je lahko razvil metodologijo, ki je spremenila dotedanjo kvantitativno organsko mikroanalizo. Za svoje delo je kot edini Slovenec prejel leta 1923 Nobelovo nagrado. Avstrijska pošta je ob 50 letnici podelitve te nagrade izdala znamko z likom Friderika Pregla. Prav tako je izdal znamko z njegovim likom Sveti Vincent in Grenadini ter blok z eno znamko Demokratična republika Kongo.

Slika 3: Na sliki je na levi strani prva znamka izdana na dan proglasitve samostojnosti Slovenije in znamka s Plečnikovo podobo, na desni pa je blok s portretom Plečnika, zemljevidom Ljubljane s tremi znamkami, ki prikazujejo detajle Narodne in univerzitetne knjižnice, Žal ter cerkve na Barju

Vir: svoj.

Med vsemi znanstveniki, ki jih bomo opisali v tem članku, je največ znamk povezanih z arhitektom Jožetom Plečnikom (1872-1957). Šolal se je za mizarja na obrtni šoli v Gradcu. Po končani šoli je delal na Dunaju, kjer ga je Otto Wagner sprejel v svojo mojstrsko šolo. Leta 1911 je sprejel mesto profesorja na šoli za umetnost in obrt v Pragi, devet let pozneje pa je postal profesor za arhitekturno

risanje na univerzi v Ljubljani. V Pragi je prenovil praški grad. Pomembnejša dela, ki jih je ustvarjal v Ljubljani so zgradba vzajemne zavarovalnice, NUK-a, Tromostovje, Žale in številne cerkve. Ob 200 letnici odloka cesarice Marije Terezije, ki je licejsko knjižnico predala v splošno uporabo, je jugoslovanska pošta izdala znamko, ki prikazuje stopnišče Narodne in univerzitetne knjižnice. Prva znamka, ki jo je izdala slovenska pošta, je izšla na dan proglasitve samostojnosti 26. 6. 1981 s podobo Plečnikove »katedrale svobode« kot je imenoval svoj načrt za slovenski parlament. Njegovo podobo kaže znamka, ki je izšla leta ob 130 letnici njegovega rojstva leta 2002. Na bloku, ki je izšel ob 60 letnici njegove smrti pa so ob njegovem portretu in zemljevidu Ljubljana prikazani detajli pročelja NUK-a, vhoda na Žale in cerkve na Barju. Češka pošta je izdala blok z dvema znamkama s Plečnikovo podobo in vinjeto s cerkvijo srca Jezusovega. Prav tako je izdala znamko s podobo te cerkve. Podobo Tromostovja pa lahko srečamo tako na poljski kot na slovenski znamki. Omenimo še, da je bila Plečnikova podoba tudi na bankovcu za 100 tolarjev, podoba katedrale svobode je kovancu za 10 centov, posvečen pa mu je tudi na priložnostni kovanec za 2 evra, ki je izšel leta 2022.

Slika 4: Znamke na katerih so predstavljeni naslednji znanstveniki Ivan Prijatelj, Rajko Nahtigal, Matija Slavič, Mihajlo Rostohar, Ivan Vurnik, Angela Piskernik, Izidor Cankar, Vojislav Mole, France Stele, Herman Potočnik, Amalija Šimec, Melita Pevec-Stele, Božidar Lavrič, Anton Trstenjak in Ivan Vidav

Vir: svoj.

Jugoslovanska pošta je leta 1975, v okviru serije znamk z jugoslovanskimi pisci, izdala znamko posvečeno dr. Ivanu Prijatelju (1875-1937). Ivan Prijatelj se je po maturi vpisal na študij medicine na Dunaju, a se je po treh mesecih prepisal na slavistiko in klasično filologijo. Proučeval je zlasti novejšo slovensko kulturno in politično življenje. Pisal je eseje in monografije o ruskih in slovenskih avtorjih. Z

vidika literarne vede je pomemben zaradi svoje prve celovite zasnove literarne znanosti na Slovenskem.

Naslednji trije znanstveniki pa so upodobljeni predvsem zaradi svoje vloge pri dogodkih, ki jih opisujejo znamke. Dr. Rajko Nahtigal (1877-1958) je bil prvi dekan Filozofske fakultete v Ljubljani, prvi predsednik Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani ter eno leto rektor Univerze v Ljubljani. Bil je raziskovalec staroslovanskega jezika in pismenosti, zgodovine slovanskih jezikov, staroruske literature in ruskega jezika. Prikazan je na znamki izdani leta 2008 izdani ob 70 letnici Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Dr. Matija Slavič (1877-1958) je edini rektor Univerze v Ljubljani, ki je opravljal to funkcijo dva ločena mandata. Teologijo je študiral v Mariboru in na Dunaju. Bil je prvi, ki je prevajal Sveto pismo neposredno iz hebrejščine. V Narodnem svetu za Štajersko v Mariboru je bil referent za Prekmurje. Kot izvedenec se je leta 1919 udeležil tudi mirovne konference v Parizu, kjer je z dvema znanstvenima razpravama utemeljil zahtevo po priključitvi Slovenske krajine (Prekmurje in Porabje) k matični domovini. Ob 100 letnici združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom je Pošta Slovenije izdala znamko na kateri je sta upodobljena Matija Slavič in zemljevid Slovenije s Prekmurjem.

Dr. Mihajla Rostoharja (1878-1966) poznamo danes kot psihologa in znanstvenika, bil pa je tudi vojak in politik. Bil je začetnik empirične psihologije in mnogih drugih psiholoških smeri in študijskih predmetov v Sloveniji (obča, socialna, razvojna in politična psihologija). Objavljal je tudi na Češkem, v Nemčiji in Franciji; skupaj nad 260 znanstvenih del. Skupaj z Ivanom Hribarjem in Danilom Majaronom je imel pomembno vlogo pri ustanovitvi Univerze v Ljubljani. Vsi trije so prikazani na znamki, ki je izšla leta 1994 ob 85 letnici njene ustanovitve.

Arhitekt, publicist in predavatelj Ivan Vurnik (1884-1971) je deloval v obdobju med obema vojnama. Ustvaril je vrsto, po arhitekturnem izrazu, različnih del. Njegove stvaritve so med drugimi Sokolski dom na Taboru, Anatomski inštitut in Zadrúžna banka v Ljubljani. Posredno, preko svojih študentov, je vplival na oblikovanje sodobne slovenske arhitekture. Na znamki iz leta 1995 je predstavljen detajl pročelja Zadrúžne banke v Ljubljani.

Dr. Angela Piskernik(1886 -1967) je bila slovenska botaničarka, muzealka in pedagoginja. Šolala se je na prvi državni gimnaziji v Gradcu in na Univerzi na Dunaju,

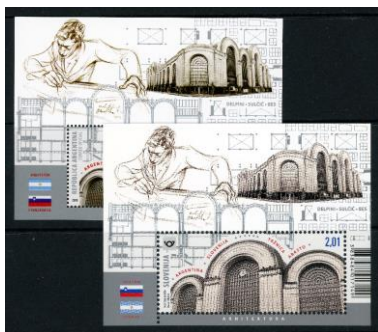
kjer je študirala prirodoslovje in doktorirala leta 1914. Zaradi aktivnega javnega delovanja v slovenski narodni skupnosti ni dobila državne službe v Avstriji, zato se je nekaj časa preživljala kot zasebna učiteljica, med letoma 1916 in 1926 pa kot sodelavka Deželnega muzeja v Ljubljani. Med letoma 1926 in 1943 je službovala v različnih slovenskih gimnazijah. V času okupacije je bila med letoma 1943 in 1945 zaprta in nato internirana v koncentracijskem taborišču Ravensbrück. Po vojni je postala direktorica Prirodoslovnega muzeja in v študijskem letu 1946/47 še honorarna predavateljica splošne botanike na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Trije umetnostni zgodovinarji dr. France Stele (1886-1972), dr. Izidor Cankar (1886-1958) in dr. Vojeslav Mole (1886-1973) so bili rojeni istega leta. Vsi trije so se leta 1912 skupaj fotografirali na Dunaju. Tega leta sta Stele in Mole tam doktorirala, Cankar pa je doktoriral na Dunaju leto dni kasneje, po študiju v Louvainu, Bruslju in Gradcu. Stele je kot deželni konservator za Kranjsko postavil temelje spomeniškem varstvu. Vsi trije so delovali kot profesorji, Cankar pa se je po letu 1936 posvetil diplomatski karieri. Na znamki iz leta 2016 je prikazana omenjena fotografija treh umetnostnih zgodovinarjev.

Herman Potočnik (1892-1929) s psevdonimom H. Noordung - je bil po obeh starših slovenskega porekla. Vse življenje je posvetil problemom prodora v vesolje in velja za pomembnega teoretika in pionirja raketnih in vesoljskih poletov. Na slovenski priložnostni znamki je njegova idejna zasnova naseljene vesoljske postaje s premerom 30 metrov in pogled na zemljo iz vesolja. Avstrijska pošta pa je izdala znamko s sliko zemlje in satelitom.

Dr. Amalija Šimec (1893-1960) je najprej študirala medicino na Dunaju, ki jo je nato zaključila leta 1920 v Pragi. V času koroškega plebiscita je organizirala zasilno bolnico v Škofičah ob Vrbskem jezeru. Med leti 1921 in 1922 se je na Dunaju specializirala iz bakteriologije in epidemiologije ter kot prva Knafljeva štipendistka opravila tečaj iz hematologije v Zagrebu in na Dunaju. Med leti 1922–1925 je vodila prvo bakteriološko-epidemiološko ustanovo v Ljubljani in bila glavna organizatorica velike ozaveščevalne kampanje proti tifusu. Po drugi svetovni vojni je bila načelnica oddelka za vrhovno sanitarno inšpekcijo pri ministrstvu za zdravstvo. Leta 1922 se je pri raziskovalnem delu okužila s klicami čiste kulture tifusa, ki ji je povzročila trajno okvaro srčne mišice.

Dr. Melita Pivec Stele (1894-1973) - kot izredna študentka je študirala na Filozofski fakulteti na Dunaju, kjer je leta 1919 doktorirala iz zgodovine. Od leta 1920 je opravljala službo bibliotekarke v NUK-u v Ljubljani. Leta 1931 je na Sorboni v Parizu opravila še svoj drugi doktorat, ki še danes velja za temeljno delo o gospodarskem življenju v dobi Ilirskih provinc. Kot bibliograf je spremljala in analizirala slovensko tiskarsko in založniško produkcijo, kritično vrednotila in zbirala gradivo za slovensko tekočo in retrospektivno zgodovinsko bibliografijo in sodelovala pri mednarodni bibliografiji tiskov 16. stoletja.

Slika 5: Argentinski in slovenski blok posvečen arhitektu Viktorju Sulčiću

Vir: svoj.

Viktor Sulčić (1895-1973) je bil rojen v Svetem križu pri Trstu. Arhitekturo je študiral v Firencah in Bologni. Leta 1924 se je izselil v Argentino. Sodeloval je z arhitektoma Joséfem Luisom Delpinijem in Raúlom Besom. Najbolj znani zgradbi, ki so ju projektirali sta v Buenos Airesu in sicer leta 1940 dograjeni stadion La Bombonera (kjer igra moštvo Boca Juniors) in leta 1934 dograjena živilska tržnica, ki so jo leta 1999 predelali v nakupovalno središče Abasto. Bil je aktiven član slovenske skupnosti v Argentini. Sodeloval je v društvu Sokol in bil predsednik skupine, ki je izdajala tednik Novi list. Posvečena sta mu dva bloka skupne izdaje Argentine in Slovenije, ki se razlikujeta v jeziku napisov in vrstnem redu zastav.

Dr. Božidar Lavrič (1899-1961) je po končanem študiju medicine služboval v Zagrebu, Šibeniku, Mariboru in nazadnje v Ljubljani. Med drugo svetovno vojno je zbiral sanitetni material in zdravil partizane. V poveljni kirurgiji v Sloveniji je vnesel številne spremembe. Bil je eden zadnjih slovenskih kirurgov, ki je kot splošni kirurg

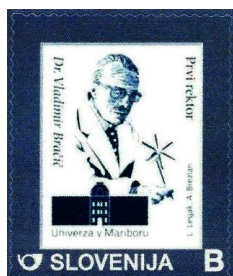
delal na področjih, ki so že domena specialistov. Za svoje dosežke je prejel številna domača in tuja odlikovanja.

Dr. Anton Trstenjak (1906 -1996) je na univerzi v Innsbrucku leta 1929 doktoriral iz filozofije in leta 1933 iz teologije. V Mariboru je bil leta 1931 posvečen v duhovnika. Izpopolnjeval se je v Parizu in v Milanu. V letih od 1934 do 1939 je bil katehet na realni gimnaziji v Mariboru. Zatem pa je predaval Visoki teološki šoli v Mariboru, Teološki fakulteti v Ljubljani in na podiplomski stopnji na Univerzi v Zagrebu. Bil je redni član Mednarodnega združenja za aplikativno psihologijo v Parizu, član SAZU, član Evropske akademije za znanost in umetnost v Salzburgu, predsednik in nato častni član Društva psihologov Slovenije ter član več drugih znanstvenih organizacij doma in po svetu. Za svoje strokovno delo je dobil več visokih cerkvenih, državnih in znanstvenih odlikovanj ter priznanj, med drugim je bil leta 1974 imenovan za papeževega častnega prelata.

Akademik dr. Ivan Vidav (1918-2015) je bil rojen na Opčinah pri Trstu. Po maturi na klasični gimnaziji v Mariboru je študiral matematiko na Univerzi v Ljubljani. Diplomiral je leta 1941 in dva meseca po diplomi doktoriral pri profesorju dr. Josipu Plemlju. Leta 1957 je postal prvi dekan takrat ustanovljene Naravoslovne fakultete. Raziskovalno se je ukvarjal z diferencialnimi enačbami, s teorijo aproksimacij, s funkcionalno analizo (Vidav-Palmerjev izrek) in z uporabo funkcionalne analize v fiziki (Vidav-Jorgensov izrek). Za svoje delo je prejel številna priznanja in nagrade ter več državnih odlikovanj. Ljubljanska univerza mu je leta 1987 podelila naziv zaslužni profesor, leta 1997 pa častni doktorat. Za izrednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti je bil izvoljen leta 1958, za rednega člana pa leta 1962.

Med znanstvenicami, ki so se uveljavile v tujini je dr. Branislava Sušnik (1920-1996). Diplomirala je iz prazgodovine in zgodovine na ljubljanski Filozofski fakulteti. Leta 1942 je končala študij z doktoratom iz etnozgodovine in uralo-altajskega jezikoslovja. Od leta 1942 do 1943 je začela na Vatikanskem biblijskem inštitutu v Rimu s študijem kultur in jezikov Male Azije. Leta 1947 je odšla v Argentino v Buenos Aires. Leta 1951 je na povabilo ustanovitelja Etnografskega muzeja Andrésa Barbera odšla v Asunción v Paragvaju. Po njegovi smrti je leta 1952 prevzela vodenje muzeja in ga je vodila vse do smrti. Branislava Sušnik je proučevala tudi avtohtona ljudstva v Peruju. 20 let je vodila na Filozofski fakulteti univerze v Asunciónu

katedro za ameriško arheologijo in etnologijo. Paragvajska pošta je leta 2005 izdala znamko z njeno podobo.

Slika 6: Osebna znamka posvečena dr. Vladimirju Bračiču

Vir: svoj.

Posebno mesto v filateliji zasedajo razglednične dopisnice, ki jih izdajajo poštne uprave. Tudi na njih so prikazani znanstveniki. Tako je dr. Friderik Pregl prikazan na kitajski dopisnici, dr. Antonu Peterlinu je posvečena slovenska dopisnica, športnika in znanstvenika dr. Žarka Dolinarja pa srečamo na hrvaški dopisnici. Kot zadnjo omenimo še slovensko dopisnico na kateri je prikazana Plečnikova čitalnica NUK-a. Znanstvenike lahko najdemo tudi na osebnih znamkah. Te znamke izdaja pošta za znanega naročnika. Ker razpolaga naročnik s celotno naklado, ki redko presega nekaj 100 primerkov, podatki o teh znamkah niso javno dostopni. Te znamke filatelisti sistematično ne zbirajo. Zato bomo tu prikazali le znamko posvečeno prvemu rektorju Univerze v Mariboru dr. Vladimirju Bračiču. To znamko je naročila Univerza v Mariboru ob 100 letnici njegovega rojstva.

3 Zaključek

Četudi se znanstveniki redkeje pojavljajo na znamkah kot umetniki in športniki, so bile doslej prikazani na številnih znamkah. Znamke na pošiljkah promovirajo slovensko znanost in povečujejo njeno prepoznavnost.

Za konec pogledajmo še nekoliko v bodočnost. Leta 2019 je Pošta Slovenija pričela izdajati serijo šestih znamk z naslovom »Slovenske znanstvenice na znamkah« tako, da vsako leto izide ena znamka. V tej seriji so doslej izšle znamke posvečene dr. Angeli Piskernik, dr. Nataliji Šimec in ddr. Meliti Pivec Stele. V naslednjih letih bodo izšle še znamke posvečene dr. Ani Mayert Kansky, dr. Almi Sodnik in dr. Sabini

Praprotnik. Naknadno je v to serijo uvrščena tudi dr. Zora Janžekovič. Razen omenjenih znamk bosta v letu 2023 izšli še znamki posvečeni 100 letnici podelitvi Nobelove nagrade dr. Frideriku Preglu in 150 letnici rojstva prvega rektorja Univerze v Ljubljani dr. Josipa Plemlja.

Literatura

Bilteni Pošte Slovenije. Pridobljeno s <https://www.posta.si/zasebno/znamke-in-filatelija/bilteni>
Obrazi slovenskih pokrajin. Pridobljeno s <https://www.obrazislovenskihpokrajin.si>

